

Сигнатура: PS 314

ПСИХОЛОГИЯ НА РАЗВИТИЕ НА ВЪЗРАСТНИТЕ

Актуал.: Протокол №5/28.09.22г. на УНС-ЦХН

Лектор: доц. д-р Красимира Минева

АНОТАЦИЯ

Дисциплината “Психология на развитие на възрастните” е предназначена за студенти от специалност “Психология”. Тя представя основните теории за развитието през целия живот през перспективата на жизнения цикъл. Възрастовата характеристика на основните периоди в онтогенетичното развитие в зряла възраст обхваща различни аспекти: основните развитийни задачи; възрастови стереотипи; промените в познавателната, емоционалната и социалната сфера; нормативните преходи и жизнени кризи; моралното развитие; промените в Аз-концепцията; факторите, които обуславят човешкото развитие (биологични и средови) през ранната, средната и късната възрастност. Курсът очертава предмета, методологията и съвременните тенденции в развитието на “Психология на развитие на възрастните”.

ОСНОВНИ ЦЕЛИ И ИЗХОДНИ УЧЕБНИ РЕЗУЛТАТИ

Курсът по “Психология на развитие на възрастните” цели постигането на следните резултати:

- Студентите да притежават теоретични познания за човешкото развитие през целия жизнен цикъл: основните закономерности, фундаментални принципи, движещите сили и фактори на човешкото развитие.
- Да използват свободно и адекватно в пълния ѝ обем и съдържание терминологията на Психология на развитие на възрастните.
- Да се ориентират в специфичните закономерности за всеки възрастов стадий и да могат да ги използват в практическата си консултативна и диагностична работа.
- Да могат да използват методологията на дисциплината при планиране и реализиране на научни изследвания на възрастовите специфики.
- Да сравняват и анализират преимуществата и недостатъците на представените различни теоретични концепции през перспективата на жизнения цикъл.
- Да ползват научни текстове за развитие и надграждане на получените в рамките на курса компетенции.

ПРЕДПОСТАВКИ

За пълноценната подготовка е необходимо студентите предварително да са преминали през университетски курсове по “Когнитивна психология” и «Психология на развитието в детска и юношеска възраст».

СТАТУТ И СТРУКТУРА

Специалност	Статут	Кредити	Дистанционно обучение				Редовно обучение			Задочно обучение		
			<i>прис.</i>	<i>л</i>	<i>с</i>	<i>общо</i>	<i>л</i>	<i>с</i>	<i>общо</i>	<i>л</i>	<i>с</i>	<i>общо</i>
Психология	Задължителна	6					30	30	60	30		30

СЪДЪРЖАНИЕ НА КУРСА

Тема 1. Въведение в Психология на развитие на възрастните: предмет, задачи и основни изследователски методи.

Тема 2. Познавателно и психосоциално развитие в ранна зряла възраст: определение за възраст и социални маркери за преминаването към следващ възрастов период; развитие на интелекта отвъд формалните операции (5-ти стадий в когнитивното развитие по К. Ригел); теория на Г. Лабуови-Виф за прагматичното мислене и когнитивно-афективната комплексност; основни задачи на възрастовото развитие в ранна зряла възраст; полово обусловени различия във възрастовото развитие; триъгълна теория за любовта на Р. Сърнбърг; жизнен цикъл на семейството и кариерно развитие.

Тема 3. Измерения и цели на развитието в средна зряла възраст: физическо и когнитивно развитие; развитие на познавателните умения; развитийни задачи в средна възрастност; професионално самоосъществяване; удовлетвореност от работата, конфликти работа - семейство.

Тема 4. Измерения на развитието през късна зряла възраст. Търсенето на смисъл и удовлетвореност от живота; стереотипи за старостта и стареенето; скорост на изпълнение на физическите и умствени операции; паметови промени; възрастови задачи и развитие на мъдрост.

Тема 5. Периоди в психосоциалното развитие на възрастния в теорията на Даниел Левинсън: понятие за индивидуална жизнена структура, стабилни и преходни периоди; задачи на “улягането” и преходът в средата на живота.

Тема 6. Теорията на Роджър Гулд. Фази в развитието през живота на възрастния.

Тема 7. Теория за моралното развитие на Керъл Гилиган: етика на грижата.

Тема 8. Концепцията на Шарлота Бюлер: модел на целеобразуването и фази на живота.

Тема 9. Епигенетичната концепция на Ерик Ериксън: психосоциални кризи в зряла възраст (интимност – изолация, генеративност – стагнация, интегритет – отчаяние).

Тема 10. Концепция за успешното стареене на Пол и Маргарет Бейлтс: модел на селективна оптимизация с компенсация и стратегия на успешното стареене.

Тема 11. Развитие на Аз-концепцията в периодите на средната възрастност и старостта.

ПЛАНИРАНИ УЧЕБНИ ДЕЙНОСТИ И МЕТОДИ НА ОБУЧЕНИЕ

Теоретичните знания по дисциплината ще бъдат въведени чрез курс от лекции. Семинарните упражнения ще задълбочат знанията на студентите чрез дискусии върху изготвени от тях реферати и мултимедийни презентации по темите в съдържанието на курса.

МЕТОДИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Крайната оценка по дисциплината се базира върху:

- Текущо оценяване на изготвени реферати по текстове от препоръчителната литература и представянето им чрез мултимедийни презентации.
- Семестриален писмен изпит под формата на изпитен тест за проверка на усвоените знания с отворен и затворен тип въпроси.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Бърг, Л. *Изследване на развитието през жизнения цикъл*. Дилкок. 2012.
2. Ериксън, Е. *Идентичност: младост и криза*. София : Рива, 2013.
3. Йолов, Г. (ред.). Третата възраст. Самочувствие. Активност. Жизнена позиция. София. 1982
4. Крайг, Г. *Психология развития*. Серия "Мастера психологии". 7-ое международное издание. Изд. "Питер". Санкт-Петербург. 2000
5. Маринова, Е. Жан Пиаже - двата морала. М-8-М. 1998.
6. Силгиджиян, Х. Аз-концепция и психосоциална идентичност. Жизненият преход към зрелостта. Унив. изд. 1998.
7. Силгиджиян, Х., Времеви хоризонт и жизнеспособност в третата възраст и късната старост. Год. на СУ. 1989.
8. Cavanaugh, J. & Blanchard-Fields, F. *Adult Development and Aging*. Wadsworth, Cengage Learning, 2010.

Сигнатура: PS 314

ПСИХОЛОГИЯ НА РАЗВИТИЕ НА ВЪЗРАСТНИТЕ

Лектор: Доц. д-р Красимира Минева

1. Въведение в Психология на развитие на възрастните: предмет, задачи и основни изследователски методи.
2. Познавателно и психосоциално развитие в ранна зряла възраст: определение за възраст и социални маркери за преминаването към следващ възрастов период; развитие на интелекта отвъд формалните операции (5-ти стадий в когнитивното развитие по К. Ригел); теория на Г. Лабуови-Виф за прагматичното мислене и когнитивно-афективната комплексност; основни задачи на възрастовото развитие в ранна зряла възраст; полово обусловени различия във възрастовото развитие; триъгълна теория за любовта на Р. Сърнбърг; жизнен цикъл на семейството и кариерно развитие.
3. Измерения и цели на развитието в средна зряла възраст: физическо и когнитивно развитие; развитие на познавателните умения; развитийни задачи в средна възрастност; професионално самоосъществяване; удовлетвореност от работата, конфликти работа - семейство.
4. Измерения на развитието през късна зряла възраст. Търсенето на смисъл и удовлетвореност от живота; стереотипи за старостта и стареенето; скорост на изпълнение на физическите и умствени операции; паметови промени; възрастови задачи и развитие на мъдрост.
5. Периоди в психосоциалното развитие на възрастния в теорията на Даниъл Левинсън: понятие за индивидуална жизнена структура, стабилни и преходни периоди; задачи на "улягането" и преходът в средата на живота.
6. Теорията на Роджър Гулд. Фази в развитието през живота на възрастния.
7. Теория за моралното развитие на Керъл Гилиган: етика на грижата.
8. Концепцията на Шарлота Бюлер: модел на целеобразуването и фази на живота.
9. Епигенетичната концепция на Ерик Ериксън: психосоциални кризи в зряла възраст (интимност – изолация, генеративност – стагнация, интегритет – отчаяние).
10. Концепция за успешното стареене на Пол и Маргарет Бейлтс: модел на селективна оптимизация с компенсация и стратегия на успешното стареене.
11. Развитие на Аз-концепцията в периодите на средната възрастност и старостта.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Бърг, Л. *Изследване на развитието през жизнения цикъл*. Дилек. 2012.
2. Ериксън, Е. *Идентичност: младост и криза*. София : Рива, 2013.
3. Йолов, Г. (ред.). Третата възраст. Самочувствие. Активност. Жизнена позиция. София. 1982
4. Крайг, Г. *Психология на развитието*. Серия "Мастера психологии". 7-о международно издание. Изд. "Питер". Санкт-Петербург. 2000
5. Маринова, Е. Жан Пиаже - двата морала. М-8-М. 1998.
6. Силгиджиян, Х. Аз-концепция и психосоциална идентичност. Жизненият преход към зрелостта. Унив. изд. 1998.
7. Силгиджиян, Х., Времеви хоризонт и жизнеспособност в третата възраст и късната старост. Год. на СУ. 1989.
8. Cavanaugh, J. & Blanchard-Fields, F. *Adult Development and Aging*. Wadsworth, Cengage Learning, 2010.